गांधी मगर समारगर

वांचन વિશેષ

હાઈકુ

ચિંતન

ગુરુને હું વંદન કરું છું.

● જયાં ભાગ્ય જેને તાજથી વંચિત રાખે છે..

● વિવેક એ બુદ્ધિની પૂર્ણતા છે..

ત્યાં સંતોષ તેને મુગટ પહેરાવે છે - તમિલ કહેવત

● કુછ ઈસ તરહ મૈને જીંદગી કા આસાન કરલીયા,

સુવિચાર

બોધકથા

કહેવાય.

धनतेरस...

રાગાદિ રોગાન્સતતાનુષક્તાન શેષકાય પ્રસૃતાન શેષાત્ |

ઓત્સુક્ચમોહારતિ દાગ્જધાન ચો અપૂર્વ વૈધાચ નમોઅસ્તુ તમ્મે ॥

સાહસ, મોહ અને અસંતોષને વધારનારા છે એવા સર્વ પ્રકારના મન અને શરીરના તમામ દૂષણો-

રોગોને જેણે દૂર કર્યા છે એવા અપૂર્વ-દિવ્ય-ભવરોગને દૂર કરનારા પવિત્ર શારીરિક તેમજ આધ્યાત્મિક

રોગથી પણ મુક્તિ અપાવે છે એમની આધ્યાત્મ શક્તિ અને ગુરુ તત્ત્વને હું વંદન કરું છું...

યુવાનીમાં દરેક કર્તવ્યમાં વિવેક જ આપણો પથદર્શક છે - એસ. ભટ્ટાચાર્ચ

● માણસ સૌ વર્ષ પૂરા જીવશે નહીં પણ... ચિંતા હજારો વરસોની કરશે - ઝે**ન ક્વ**ન

● હિમ્મત અંતરમાંઓથી આવતી વસ્તુ છે… સંખ્યામાંથી નહીં - <mark>લાલબહાદુર</mark> શા**ર**ત્રી

છોડી અભિમાની થઈ જવાની તૈયારી બતાવે તો તને હમણાં જ રંગબેરંગી પીંછા આપું.'

● પુસ્તકો સમયરુપી સમુદ્રમાં બાંધવામાં આવેલ દીવાદાંડી સમાન છે - કાકાસાઢેબ કાલેલકર

● શબ્દ આવશ્યક નથી, તમારી મૌન પ્રાર્થના એ જ ઈશ્વર સાથેનો શ્રેષ્ઠ સંવાદ છે - **વિવેકાનંદ**

સત્તા અને પદ સાથે નમ્રતા, પ્રેમ અને વિનય જાળવી રાખવાં જોઈએ. એ જાળવી શકે એ વ્યક્તિ જ સદ્ગુણી

એકવાર એક પારેવું સર્જનહાર પાસે જઈને કહેવા લાગ્યું, 'પ્રભુ મારો આ સાદો દેખાવ મને નથી ગમતો.

'ના, જી' પારેવું બોલી ઊઠ્યું, 'મારી વિનમ્રતા અને શાંતિને ભોગે મારે સૌંદર્યના આવા ઘટાટોપ નથી

કૃપા કરી મોરના જેવો ઇન્દ્રધનુષ પિચ્છકલાપ મને ન આપો?' 'ઓહો, આતો સાવ સરળ છે, મને હમણાં જ એના

કરતાં પણ સુંદર પિચ્છકલાપ મૂકી આપું પણ એની એક શરત છે. જો તને ખબર તો હશે જ કે મોર પોતાના

અભિમાન માટે જાણીતો છે. જયારે તને નમ્ર અને શાંત પંખી તરીકે પ્રતિષ્ઠા મળેલી છે. એટલે તું તારી આ પ્રતિષ્ઠા

જોઈતા. હું મારે જે છું તે જ બરાબર છે.' કહીને પારેવું પોતાના માળા તરફ ઊડી ગયું. જગતને સદ્ગુણનો સંદેશો

આપતું એ પારેવડું કલકંજન આજે પણ ચાલી રહ્યું છે. સદ્ગુણના ભોગે સૌંદર્યના સ્વામી ન બનીએ તો પણ શું?

સદ્ગુણ પોતે જ એક સૌંદર્ય નથી શું? સદ્ગુણના ભોગે સત્તાના સ્વામી ન બનીએ તોય સારું.

કીસી સે માંફી માંગલી, કિસી કો માફ કર દિયા - મિર્ઝા ગાલિબ

એવા રોગો જે સદાને માટે લાગુ પડી ગયા છે અને આખા શરીરમાં ફેલાઈ ગયા છે જે અવિચારી

ગુરુ પરમ વંદનીય છે કારણ કે એ માત્ર શારીરિક-માનસિક વ્યથાઓને શાંત નથી કરતા પરંતુ ભય

બિહારની અસ્મિતાનો વિજય સલામી સવારની..

બિહારમાં સીમાચિદ્ધ સમાં ભિખારીની જેમ આજીવિકા માટે ચુંટણી પરિણામો પાછળ જે દર-દર ભટકવું પડે છે. બીજાં કેટલાંક મહત્ત્વનાં પરિબળો રાજયોમાં જી રોટળો રળવો પડે જવાબદાર છે એમાં પ્રાદેશિક છે, એવાં વિધાન કર્યા, આટલું આવવાની હવાઈ વાતો કે એમ કહી કોંગ્રેસી શાસનથી લઈ લોભામણું પૅકેજ બિહારીઓને છેલ્લે લાલુ-નીતીશના 'જંગલ કોસલાવી શક્યું નથી, તેની પાછળ રાજ' પર ચુટકી લઈ ટાળીયો આ 'બિહારી અસ્મિતા' ઉઘરાવતા રહ્યા. એટલું ઓછું પડતું કારણભૂત છે. વડાપ્રધાન હોય એમ 'ડીએનએ' માં કંઈક નરેન્દ્રભાઈ મોદી વારંવાર ગરબડહોવીજોઈએ-એવુંહલકી બિહારને ગુજરાત બનાવી દેવાની કક્ષાનું વિધાન કરી બેઠા. આ બધાં ઑફર કરતાં રહ્યા, બિહારીઓને જ વિધાનોનો નીતીશ કુમાર અને વતનમાં રોજગાર નહીં મળતો લાલુપ્રસાદ યાદવે મુદ્દાસર જવાબ હોવાની વાત કરી એમની દુખતી પશ આપ્યો. 'ડીએનએ' વાળો રગ દબાવતાં રહ્યા. એક-બે કટાક્ષ એકલા નીતીશકુમારને

इरे निश्चित

डाणां-नाणानूं थाय -

सक्ष्मीपूङ्ल...

રેલીઓમાં તો બિહારના યુવાનોને ઉદ્દેશીને કરાયો હોવા છતાં એને

કવિ મુકુન્દરાય પારાશર્યના આ સુંદર શબ્દો દીપોત્સવ પર્વના આ શુભપ્રસંગે યાદ આવે છે. અનંત કાળને આપણે આપણી સૂઝ તથા સગવડ પ્રમાણે આપણે નામકરણ કરીએ છીએ. આ નામાભિધાન ક્યારેક ઋતુઓના નામથી હોય છે તો ક્યારેક તહેવારો કે પ્રસંગો પરથી પણ હોય છે. કાળને તેથી ક્યાં કશો ફરક પડે છે ? આપણે સંધ્યા કે સૂર્યાસ્ત માણતા હોઇએ ત્યારે વિશ્વના અન્ય કોઇ ખૂણાના આપણા

ભાંડુઓ ઉગતા સૂર્યને વધાવતા હોય છે. આથી કવિ કહે છે કે આ અસિમિત કાળનો જે ભાગ આપણાં હિસ્સામાં આવ્યો છે ત્યાં રામને સંભારીને કર્તા ભાવ સિવાય ભાગમાં આવ્યું છે તે કર્મ ભાવથી કરતા રહીએ તો જીવનમાં આનંદ કે સંતોષની શોધ કરવા બહાર ભટકવું પડે નહિ. આ ભાવ પ્રગટ થાય તો અંતરમાં અજવાળું પ્રગટ થયેલુંજ સમજવું. કવિ માધવ રામાનુજના શબ્દો સ્મૃતિમાં આવે છે.

અંદરતો હવે અજવાળું અજવાળું ટળવળતી હોય આંખ જેને જોવાને એ મીંચેલી આંખેય ભાળું...

બિહારી અસ્મિતા સામેના હુમલા બિહાર પર બિહારીઓ જ રાજ બિહારે રંગ રાખ્યો હતો, એ જ

તંત્રીસ્થાનેથી....

સ્વરુપે રૂપાંતરિત કરવામાં નીતીશને કરશે, એ જેવા હશે તેવા - પણ આ બિહારે દોઢ વર્ષના ટૂંકા ગાળામાં મુશ્કેલી ન પડી. લાલુના ભૂમિનાં સંતાનછે. જયારે એનડીએ મોદીને એમની હેસિયત બતાવી જંગલરાજને પણ બિહારી તરીકે ઓળખાતા ગઠબંધન પાસે દીધી છે. બિહારે દોઢ વર્ષના ટુંકા મતદાતાઓએ વિસારે પાડી દઈ તો મોદી અને અમિત શાહ જેવા ગાળામાં મોદીના અહંકાર-'બિહારી અસ્મિતા' ના મુદ્દે અને બહારના - છેક ગુજરાતથી આયાત અભિમાન વિરુદ્ધ લાલુ-નીતીશના સાંપ્રદાયિક પરિબળોને પરાસ્ત કરેલા નેતાઓ છે. આ 'બિહારી' બિહારી સ્વાભિમાનની લડાઈ બની કરવા એક સાથે મહાગઠબંધનમાં સામેનો 'બિહારી' તત્ત્વોનો જંગ રહ્યો હતો. નીતીશના હાથમાં જ

સામેલ થયેલા જૂના સમાજવાદી - આખરે બિહારીઓ જીતી ગયા છે. લો હિયા અને જયપ્રકાશ કોણ પણ પ્રજા એની અસ્મિતા સામે

સત્તાના સૂત્રો આપવાનો સંકલ્પ કરી ચૂકેલી બિહારની પ્રજાને અનેક મુદ્દે લાલુ સુદ્ધાં મોદી કરતાં ચડિયાતા લાગ્યા છે. લાલુ લોહિયા-જયપ્રકાશની વિચારસરણીના

સહીલે, એવો પડકાર ફેંક્યો હતો. અભરામ નંદાવે આપી દઈ પાડ્યો છે.

નારાયણના વારસદારોને હૈયા આંગળી-ચીંધામણું સહી શકતી માણસ છે. કયારેકભૂલ કરી બેઠા સરસા ચાંપવાનું સૌજન્ય દાખવ્યું. નથી, તેનું આ ચૂંટણી ઝળહળતું હશે તો એની સજા પણ ભોગવી નીતીશકુમારે 'એક બિહરી સબ પર ઉદાહરણ છે. ૨૦૧૪ની ચૂંટણી ચૂક્યા છે. પણ ધર્મના નામે પ્રજાને ભારી' કહીને 'બિહારીઓ' વખતે વડાપ્રધાનપદના ઉમેદવાર વિભાજીત કરવાનું પાપ તો એ (બહારી) તત્ત્વો દ્વારા થઈ રહેલ તરીકે જે મોદીને 'વિકાસ પુરુષ' કયારેય નહીં જ કરે એવી પ્રતીતિનો પ્રાદેશિક અસ્મિતાનું અપમાન નહીં તરીકે ૪૦ પૈકી ૩૧ બેઠકો બિહારી મતદાતાએ બરાબર ઊભું વરસ દિવાળીજ રે :

> જેના રુદિયામાં રામ ખેતર ખેડવાનો પુરુષાર્થ હશે અને સાચા બિયારણની વાવણી કરી હશે તો ધન ધાન્યની મણા રહેશે નહિ. આપણી નિષ્ઠા અને મહેનતનો પ્રતિસાદ આપવામાં પરમ તત્વની કદી ચૂક થતી નથી. આપણું કામ તો ખરા દિલથી અને પરિશ્રમથી બીજ રોપવાનું છે. એકવાર બીજ રોપાયા પછી તો કુદરતના સઘળા તત્વો પોતપોતાની ફરજ નિભાવશે તેવો સાંઇ મકરંદનો સધિયારો છે.

> > વેર્યા છે બીજ અમે છૂટ્ટે હાથે હવે વાદળ જાણેને વસુંધરા !

કવિ બીજી એક મહત્વની વાત ઉપરના કાવ્યમાં કરે છે. તે વાત ધ્યાન દઇને

સાંભળવા જેવી છે. સાચુકલાં બીજ રોપવાની વાત ક્રાંતદ્રષ્ટા કવિ કરે છે. " જેવું વાવો તેવું લણો " વાળું આપણું અનુભવનું ડહાપણ ભૂલવા જેવું નથી. બીજ સાચું હોય તોજ તેનું ફળ કલ્યાણકારી બને. નહિતર કદાચ ધાન અપરંપાર ઉતરે તેવું બને પરંતુ સંતોષની સાચુકલી સમૃધ્ધિ તો દૂરજ રહે. વ્યક્તિગત તો ઠીક પરંતુ સામુહિક કાર્યમાં પણ સાચા બીજ રોપવાની ગાંધીજી માત્ર વાત કરીને અટક્યા નથી. તે બાબતને પ્રયોગથી પ્રમાણભૂત પણ કરી છે. સદ્દગુરુના વચનોના બી વાવવાથી તેનું પરિણામ પણ મંગળમય હોય છે. કવિ શ્રી કાગ લખે છે :

> માડી!તારા વચનુનાં બી જેણે વાવ્યા કોઠારે રૂડાં કણ ભર્યા રેજી... માડી એના દાણે દાશે

દીનાનાથ વિશંભર વાતું કરે રેજી...

ધન્ય ધરામાં જો વાવણી પણ ધન્ય હશે તો તેનું પરિણામ ધન્ય - મંગળમય ન હોય તેવું કેમ બને ?

નૂતન વર્ષના રામ-રામ કવિ મુકુન્દરાયની કાવ્ય પંક્તિઓ સાથે કરતા કવિએ ભાવથી લખેલી સત્યકથાઓના નાના-મોટા સ્વયંપ્રકાશિત પાત્રોનું તેજ આપણાં વ્યક્તિગત તેમજ સામુહિક જીવનમાં પ્રગટે તેવી પ્રાર્થના કરવી અસ્થાને નથી.

દિવાળીના દિવડાઓનો ઉજાસ આપણી આંતરિક હૃદય ભૂમિ પર કાયમ રહે અને એના અજવાળા નવા વર્ષના પ્રત્યેક ડગલે અનુભવાય, એની અનુભૂતિ કરીએ

અખબાર હતું જેમાં આખ્ખાયે વર્ષનું રાશિ-ભવિષ્ય છપાતું હતું. એ સ્વજન આમ જ બધાના ભવિષ્યની હેડલાઈન વાંચતા હતા ને અચાનક સ્તુતિએ કહ્યું, 'અરે વર્ષની કયાં વાત કરો છો, મને તો આજે જ સોનું મળવાનું છે...

'જુઓ ડેડી, હું તમને કહેતી હતી ને કે આજે મને સોનું મળશે… તો મને આશીર્વાદ સાથે મળ્યું ને!!! દિલથી ચાહો ને, તો એ તમને મળે જ, પછી એ વસ્તુ હોય કે વ્યક્તિ...' યુવાવસ્થાના ઊંબરે પહોંચેલી સ્તુતિએ એના ડેડીને કહ્યું ત્યારે એને પણ ખબર ન હતી કે, એ સહજપણે જીવનનું એક અર્થપૂર્ણ સત્ય અનાયાસ બોલી ગઈ હતી.

<u>નાની-નાની ક્ષુલ્લક બાબતોને ભૂલી જઈએ, જીવનના</u> આનંદની શરત શરીરનું મોટાપણું નહીં, મનની મોટાઈ છે

(સંકલન : દીપક વી. આસરા)

Give Me the Strength To raise my head, Hige above the daily trifles ! હે પિતા, તું મને એવી શક્તિ આપ કે જેથી હું મારું મસ્તક

છીએ.

વ્યાકરણ શાસ્ત્રમાં ત્રણ પુરુષ ભણાવાયછે - 'હું, તું અને તે! આપણે તો સમાજને ય વેંચી નાખ્યો : અમે, તમે અને તેઓ. બસ આ આપણું વ્યવહારું વ્યાકરણ જ જીવનનો અભ્યાસક્રમ અઘરો

'અસ્મિતા' સૌથી વજનદાર મુદ્દો બધું પાણી હોવા છતાં બિહારને સાબિત થયેલ છે. 'અચ્છે દિન' બિમારુ રાજય બનાવી દેવાયું છે

નવા આ વરસના બાપા, રામ, રામ! રાત દિ રામને સંભારતા કરજો ભાવતી લીલાલેર નવા વરસના... રામ રામ ! ખેતર ખેડી ખાતર પૂરજો વાલો વરસે અનરાધાર સાચુકલાં બિયારણ વાવજો કે ધાન ઉતરે અપરંપાર નવા વરસના... રામ રામ ! ઊભું વરસ દિવાળીજ રે જેના રુદિયામાં રામ હરખ સંતોષ ગાજે સામટો ખોરડું ને આખું ગામ... નવા વરસના... રામ રામ !

વી. એસ. ગઢવી

ચણીબોર

द्वीधना

રોજિંદી તુચ્છતાઓ પર - અને ઊર્ધ્વ રાખી શકું!

કવિવર રવીન્દ્રનાથ ટાગોરની આ પ્રાર્થના નવા વર્ષે શાંતિ-આનંદ કેળવવા માટે મદદરુપ બની શકે તેમ છે...

એક સંત અને જિજ્ઞાસુનો સંવાદ યાદ આવે છે... જિજ્ઞાસુએ પ્રશ્ન કર્યો કે, 'માણસના જીવનમાં મુશ્કેલમાં મુશ્કેલ કાર્ય કર્યું?'

સંત - 'સારા માણસ થવું તે!'

બીજો પ્રશ્ન - 'જીવનમાં સહેલામાં સહેલું કાર્ય કયું?' સંત - 'સારા માણસ બનવું તે!'

જીવનની આ જ ખરી કોયડારુપ સંકુલતા છે કે, પરસ્પર વિરોધી હકીકતો હેઠળ સત્ય ઢંકાયેલું રહે છે, અને આથી જ જીવન આનંદની પ્રાપ્તિ દુર્લભ બને છે, જે ખરેખર તો સરળ છે...

ઈદમદ્ય મયા લબ્ધમિસં પ્રાપ્સ્યે મનોરથમ્ |

ઈદમસ્તીદમપિ મે ભવિષ્યતિ પુનર્ધનમ્ ॥

મેં અમુક પ્રાપ્ત કર્યું, હવે હું પેલું મેળવી લઈશ મારા મનોરથો પાર પાડીશ, મારી પાસે આટલું ધન છે હજી પણ આ થઈ જશે...

- શ્રીમદ્દ ભગવદગીતા

અધ્યાય-૧૬, શ્લોક-૧૩

આવી સેકન્ડો તુચ્છ મહત્તવાકાંક્ષાઓનાં બંધનથી બંધાયેલી આપણે સુખ અને આનંદ પામી જ કેવી રીતે શકીએ? માટે જ ટાગોર પ્રાર્થના કરે છે કે - 'હે ઈશ્વર, તું મને રોજિંદી સામાન્ય તુચ્છતાઓથી પર રાખજે!'

સાવ છૂછા જેવી વાહિયાત વાતોને બીલોરી કાચમાં જોઈને ડાયનાસોર બનાવી દેવાનો મહારથ આપણને હસ્તગત થઈ પડ્યો છે... છોડો ને! યાર.. શું કામ આપણે રાઈનો પહાડ કરતાં કહીએ છીએ! 'જતું કરવું' 'Let go' કરવું 'ભૂલતાં જવું' આ બધા અત્યારના સમયના મહાન સૂત્રો છે...

What a piece of work is man! How noble in reason? How infinite in Faculty? - Hamlet (શેક્સપિયર)

અને છતાં પણ આપણામાંના મેજોરીટી સુંદર મુખડાઓ 'ડાચા' બનીને ભટક્યા કરે છે… કારણ કે આપણે તુચ્છતાઓમાંથી બહાર આવતા જન થી... ગુર્જિયેફ કહે છે તેમ, માણસને પોતાની મૂર્ખતાય ગમે છે, તેને તેની વેદનાય પ્યારી લાગે છે!

આથી જ સંસારમાં સુખી થવું સહેલું છે, પણ એ જ સૌથી મુશ્કેલ કાર્ય છે... તેવી જ રીતે સારા માણસ બનવું સરળમાં સરસ કાર્ય છે, પરંતુ સહુથી મુશ્કેલ લાગે છે... દુઃખી રહેવામાં કોઈ વિચિત્ર મનોવૈજ્ઞાનિક રૌગીક આનંદ મેળવતા રહીએ છીએ... અને આપશા આપશા દુઃખની ઊછીની સહાનુભૂતિ ઉઘરાવતા ફરીએ

અને કંટાળાજનક બનાવે છે.'

'ફલાણો મને બનાવી ગયો ! હવે હું તેને શીશામાં ઉતારું જ!' 'ઢીંકણાએ મારું અપમાન કર્યું, પણ હું ય એનો બદલો લઈને જ જંપીશ! તે સમેજ છે શું એના મનમાં?'

કેવી મિથ્યા અને ક્ષુલ્લક ચર્ચાઓમાં આપણે અથડાતા-કૂટાતા રહીએ છીએ! ખરેખર તો જયારે આપણે જાણી લઈએ છીએ કે અશુક માશસ આપશને મૂર્ખ બનાવી રહ્યો છે, યા તો બનાવી રહ્યો છે, - તે જ ઘડીએ આવી સમજદારી બાદ, બનાવવાનું રહે છે તે કયાં!

સ્વપ્રાપ્ત આત્મસંતોષ એ સુખનો પહેલો પાયો છે - આપશે તેને 'મન મોટું રાખવું' એમ કહીએ છીએ. આ મુશ્કેલ છતાં એકદમ સરળ સિદ્ધ છે... અને આનંદ તરફ જવાનું પહેલું ડગલું છે...

સંસારમાં અનેક જાતના આનંદ છે, પરંતુ આનંદ આપવાના આનંદ જેવો બીજો એક પણ આનંદ નથી...

> ઓફિસના પટ્ટાવાળાને પ્રેમથી બોલાવીએ, ઘરના કામવાળા બહેનનને માન દઈને સંબોધીએ, ચાર રસ્તે ફુગ્ગા વેંચતા છોકરાને ઘરના જૂના કપડા આપીએ, ત્યારે આ સૌના ચહેરા પર ઘડી-બે ઘડીનો ચમકતો આનંદ જોઈને જીવનનો અનેરો આનંદ આપણે મેળવીએ છીએ તે અવર્ષનીય હોય છે... સ્વાર્થ અને એકલપેટાપણામાં આનંદ આવે

જ કેવી રીતે ?

એકલા એકલા ઘરમાં મિષ્ઠાન્ન બનાવીને ઝાપેટ રાખવાથી આપણી સ્વાદેન્દ્રિયને ક્ષણિક આનંદ મળે છે, પછી તો 'કાયમચૂર્શ વાળા શેઠ બ્રધર્સ' ને જ મળે છે...! અન્યોને વહેંચીને ખાવામાં જે આનંદ છે તે અજોડ છે.

અન્યોને આનંદ આપતાં, આપણે સ્વયં વિખરાઈ જઈએ છીએ. ત્યારે બીજાઓમાં આપણી જાતને જોવાનો આનંદ એ ઉચ્ચ કોટિનો આધ્યાત્મિક આનંદ છે :

જીવનની સાર્થકતા 'હું' પશાની 'હવાઈ'માં નથી. હું ભાવ ત્યજીને અમે ભાવ કેળવવામાં જ છે...

નાની - નાની ક્ષુલ્લક બાબતોને ભૂલી જઈએ, જીવનના આનંદની શરત શરીરનું મોટાપણું નહીં, મનની મોટાઈ છે.

- jayuoza@gmail.com

र्धहमध मया लज्धमिसं प्राप्स्ये मनोरथम् । र्धहमस्तीहमपि मे लविष्यति पुनर्धनम् ॥ મેં અમુક પ્રાપ્ત કર્યું, હવે હું પેલું મેળવી લઈશ મારા મનોરથો પાર પાડીશ, મારી પાસે આટલું ધન છે હજી પણ આ થઈ જશે...

> - શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા અધ્યાચ-૧૬, શ્લોક-૧૩

'કાઠિયાવાડમાં કોક દિ' ભૂલો પડય ભગવાન તારા એવા કરું સન્માન, તને સ્વર્ગ ભુલાવું શામળા.'

આ દોહરો જે ભૂમિ માટે લખાયો એ કંઠ-કહેણી અને કવિતાના પ્રદેશ કાઠિયાવાડમાં જીવનના ચારેક દાયકા-પસાર કરીને, જન્મભૂમિના સંસ્કારો લઈને એક પરિવાર અર્થે અમદાવાદ સેટલ થયો હતો. મેગાસીટી બની ચુકેલા મહાનગર અમદાવાદની ઝાકમઝોળ-રોશની અને આર્થિક-રાજકીય ગતિવિધિઓને બરાબર વિવેકપૂર્વક સમજીને આ પરિવારે પોતાનું સ્થાન સ્વ-નિર્ભર કર્યું હતું. પરિવારમાં બે દીકરીઓ પૈકીની નાની દીકરી તે સ્તુતિ. નાનપણથી જ હસમુખી અને હેતાળવી... નાની ઉંમરે પણ એની

સમજણ દુનિયાદારીની અવલોકનો થકી પાકટ થઈ ગયેલી. આંખો મોટી મોટી એટલે એના ડૅડી ઘણીવાર મસ્તીમાં કહે, 'મારી સામે ડોળા શેના કાઢે છે? મને બીક લાગે છે બેટા.'

તો હસતાં હસતાં વળગી પડીને કહે, 'અરે ડેડી, મારી આંખો જ મોટી છે એમાં હું શું કરું ?'

અને સાચ્ચે જ મોટી મોટી આંખોથી એણે શ્રદ્ધાપૂર્વક સપના જોવાના શરુ કરી દીધા હતા. પરિવારના સભ્યો અને સ્વજનોની નિયમિત વિદેશમાં આવન-જાવન એટલે વિદેશના પ્રવાસો જ નહિ ત્યાં ઘર લેવા સુધીની વાતો અને

કાશ્મીર-કેરળની સહેલગાહોના પ્લાન, કે પછી Tomorrow Land જેવા EDM ફૅસ્ટીવલની સાથે સાથે જ ઘરમાં આવતાં સ્વજનોને અપાતી લાગણીની ભેટ સુધીની વાતોમાં એના દિલની લાગણી, હોંશ અને પોઝીટીવ એનર્જી સતત ધબકતાં જોવા મળે. બહુ નાની હતી ત્યારથી, ડેડીના ફ્રેન્ડ્ઝ કે પરિવારના સ્વજનો ઘરે આવે - રોકાય પછી આવજો કહેવું એને ન ગમે. એ જ રીતે એના ડેડીની સાડા ત્રણ દાયકાની શ્રદ્ધા અને વિચારોનું અનુસરણ જે શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વ જોડે જોડાયેલા છે એની અસર પણ એના ઉપર બાળવયથી પડી હતી.

એના ડેડીને સ્તુતિએ ઘણીવાર એવું કહેતા સાંભળ્યા હતા. વાતચીતમાં કે 'મારી સમજણ વિકસી એ ઉંમરથી એટલે કે ૧૬-૧૭ વર્ષથી ઉંમરથી હું આ ધાર્મિક-આધ્યાત્મિક જગતના વ્યક્તિત્વના પ્રથમ પરિચયમાં આવ્યો બેટા.'

બસ, ત્યારથી એમના વિચારોએ મને ઊર્જા આપી છે, જોમ-જુસ્સો અને જિંદગી જીવવાનું બળ આવ્યા છે.'

સ્તુતિએ જોયું હતું કે એના ડેડી જયારે જયારે એ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વને મળે, જુએ કે તેમના વિશે વિચારે ત્યારે ડેડીના ચહેરા પર વર્તનમાં એક નોખી-અનોખી આભા પ્રગટે છે. અનહદ પ્રેમ અને આર્શીવાદ સમગ્ર પરિવાર પર ઊતર્યા હતા એ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિના... એનો એક વધુ અનભવ આ ઘટનામાં સ્તુતિને થયો.

દિવાળી-બેસતા વર્ષના પર્વ નિમિત્તે સ્તુતિ એના પરિવાર સાથે કારમાં એ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વને પગે લાગવા જઈ રહી હતી. કોઈના હાથમાં દૈનિક

એની બહેને કહ્યું, 'તો જોજે ત્યારે, મારું દિલ કહે છે કે મને આજે સોનું મળવાનું છે.' વાત ત્યાં અટકી ગઈ. જયાં અખંડ હરિ-નામ સ્મરણ અને ગીત-સંગીત-નૃત્યની ચેતના ધબકતી રહે છે એ જગ્યાએ સૌ પહોંચ્યા. શ્રદ્ધાથી ભાવપૂર્વક એ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વને વંદન કર્યા... થોડી વાતો થઈ. અને એમણે કોઈને ઈશારો કરીને અંદરથી એક બોક્સ મંગાવ્યું… સ્તુતિને કહ્યું.

'લે બેટા, નવા વર્ષની તને ભેટ.' સ્તુતિએ આનંદપૂર્વક એ ભેટ સ્વીકારી. એમણે જ કહ્યું, 'ખોલ બેટા એ બોક્સ.' અને એ ભેટ જોઈને સ્તુતિની અને એના ડૅડીની આંખોમાં ચમક આવી. એમાં સોને મઢેલી ઈશ્વરના એક સ્વરુપની મૂર્તિ હતી. પરિવારના સહુ સભ્યો પ્રસાદ લેતા હતા ત્યારે ભાવપૂર્વક અને આત્મવિશ્વાસપૂર્વક સ્તુતિએ એના ડૅડીને લેખના આરંભે લખેલા શબ્દો કહ્યા ને ઉમેર્યું. 'વસ્તુ રુપે સોનું મહત્ત્વનું નથી પણ તમે જે મને ખુબ માનો છો એ જગ્યા ને એ વ્યક્તિત્વએ આજે નવા વર્ષ

નિમિત્તે આ ભેટ આશીર્વાદરુપે આપી એનું મહત્ત્વ છે. અને ખબર નહિ કેમ, મેં મનમાં નક્કી કર્યું હતું, મને વિશ્વાસ હતો કે મને સોનું મળશે એ વિશ્વાસ એક શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વએ પુરો કર્યો એનો આનંદ છે.'

દિવાળી અને નૂતનવર્ષના તહેવારો ફરી આવ્યા એટલે આવા જ દિવસોમાં બનેલી આ ઘટનાનું સ્મરણ થયું જેમાં પ્રયાસ વિના સાહજિકરુપે એક નાનકડી દીકરીના સ્વભાવમાં વણાઈ ગયેલો આત્મવિશ્વાસ-ભરોસો અને શ્રદ્ધા પ્રગટ થાય છે.

આપણા રોજિંદા જીવનનો અનુભવ છે કે જેવું વિચારીએ છીએ એવું જ પામીએ છીએ. ચમત્કારની વાત નથી, ભરોસાની અનુભૂતિ છે. એનું માનો અને અવલોકનોથી જિંદગી નથી જ બનતી પરંતુ દિલથી સચ્ચાઈ હોય, અંતરની શ્રદ્ધા હોય તો મનમાં ધારેલું આવી મળ્યાના અનેક ઉદાહરણો આપણી આસપાસ જ છે.

નૂતનવર્ષના દિવસે આવો આપણે પર સંકલ્પ કરીએ, ચારે દિશામાંથી હકારાત્મક ઉર્જા અને વિચારો જે આપણી તરફ આવી રહ્યા છે તેને આવકારીએ. દિવાળીના દિવડાઓનો ઉજાસ આપણી આંતરિક હૃદય ભૂમિ પર કાયમ રહે અને એના અજવાળા નવા વર્ષના પ્રત્યેક ડગલે અનુભવાય. એની અનુભૂતિ કરીએ.

વ્યક્તિનો આત્મવિશ્વાસમાં કોઈ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિત્વના આશીર્વાદ ભળે છે ત્યારે ત્યારની ક્ષણો અમૂલ્ય અવસર બની જાય છે ને ચારે તરફ અજવાળા રેલાય છે.

તેજપૂંજ ઃ અગર કિસી ચીજ કો દિલસે ચાહો તો પુરી કાઈનાત ઉસે તુમસે મિલાને કી કોશિશ મેં લગ જાતી હૈ.

(ફિલ્મ: ઓમ શાંતિ ઓમમાં શાહરૂખખાનનનો ડાયલોગ)

- અજવાળું

અજવાળું

તુષાર જોશી

વિચારયાત્રા ડો. જય ઓઝા

